Број 258. У Новом Саду, у суботу 13. новембра 1904. Година XXXIX.

„Застава“ излази сваки дан два пута, а недељом, свецом и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 4 кр. 30 пот.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, у Новом Саду, на пијаци.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. (Јутарњи лист.) ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Ко ће победити?

Петроград, 11. нов.

И ако се рат Русије са Јапаном на далеком истоку толико развио, да се већ са поуздавошћу може предвидети исход рата, ипак, европска штампа а нарочито енглеска и јеврејско-бечка, непрестано се занима питањем: ко ће из овога крвавога дуела двеју раса изићи као победилац?

У Русији се више нико не бави тим питањем, јер како ће се рат свршити, већ је речено. А то је рекао сам император руски Никола. Од његових речи се неће и не може одступати. Уговор мира, правиће се у Токију Њега ће диктирати Русија и избећиће се све погрешке историске, које је Русија чинила на берлинском конгресу. **Русија ће мобилисати 6 милиона бајонета, извешће их на границу и чекати да сагледа тога и да се огледа с оним, који би хтео тај уговор кварити.**

После оних царских речи, енглеска и чивутско-бечка штампа, јако су спустили дурбине, ма да не престају се занимати питањем о победи. Извесно је, да је и за њих та ствар јасна, али тек ради лажне утехе, оне се непрестано тим занимају.

Но руско јавно мњење им и на та питања не остаје дужно одговора. Русија мора победити, не за то што има да суз бије непријатеља, који ју је онако разбојнички и изненада напао, него она мора победити за то да докаже своју способност и моћ у живот, своју велику веру у живот и веру у велику културну задаћу међу цивилизованим државама.

Не да се спорити, факт да је за време последње четвртине прошлога столећа, после ратова с Турском, Русија кињала. Међу позваним члановима руског друштва завладало је било мртвило за јавне и народне послове. Али их је овај рат пробудио, пренуо их из заноса и предочио им је велике дужности и задатке, па да се руско друштво препороди. Досад се у Русији није знало шта се хоће: ни једно друштвено ни политичко питање није решено. У западној Европи знало се и зна се шта хоће поједине странке и носиоци извесних мисли, а у Русији није се знало шта се хоће, није било решености, па ни решења појединих питања.

Сад се сваки Рус занима судбином своје отаџбине Ситне мисли и потребе изгубиле су се, утонуле су у заборав а изнад свију и свега лебди мисао о части и слави руског оружја мисао о победи над непријатељем и мисао у ону велику културну мисију, коју је Русија примила на себе. Досад је било у самој земљи не реформа него полутанских мера, место закона владала је полициска наредба... а народ и држава били су два појма без значаја.

Рат је пробудио руско друштво и показао да су народ руски и Руси а најважнија ствар. Победом оружја па истоку Русија ће ступити у ред највећих држава на свету, а затим ће се извести коренита реформа у самој земљи, која ће руски народ ставити у ред првих културних народа...

И оно што је рекао руски император, понавља цела Русија, село и степа, град и заграђе: Русија мора победити. И то је несумњиво, чак и за ону чивутску и енглеску штампу која слободно пита: ко ће победити? — Русија ће победити.

М.

Удружење опозиције.

Све опозиционе странке мађарске удружиле су се. И створиле су савез да једна другу помажу И да ни једна опозициона странка при новим изборима не истиче против друге кандидата. Где је која опозициона странка била пре, да остане и сад. А у срезовима где је влада победила, да се кандидује она опозациона странка, која је имала највећи број гласова.

Сви верују да ће идући избори бити необично огорчени Већ сад, при зборовима очекују сударе, јер те зборове приређује и владина странка и удружена опозиција, често на оба места у исти дан. Министар-председник Тиса мислио је да оде сад у недељу на збор владине странке у Велики Вирад, ал се промислио, јер и удружена опозиција приређује збор истог дана.

Оружање Србије

У српској скупштини рекао је прота Милан Ђурић ово: Г Вељковић, хоће да будемо јаки, да будемо савремено наоружани, да имамо добре железнице, али не пристаје да због набавке топова учинимо задужење. С тога ја питам да ли ће нас странци и непријатељи чекати, да се спремамо педесет или сто година или треба што пре да будемо спремни? Ја велим: неће нас чекати ни питати, кад смо спремни, па да нас онда нападну. Због тога, треба да будемо што пре спремни, те да у свако доба одбранимо наше народне интересе. (Чује се: тако је). Кад сваки Србин, и онај у граду, и онај у селу, пева о Косову, о старој српској слави и величини, и о освети Косова, онда ми, као његови представници, морамо се спремати за то. Господо, видите ли шта раде тамо две велике царевине на далеком истоку? Тамо читаве дивизије падају пред брзометним топовима и митраљезима; зато кажем, да ћу кад дође предлог за наоружање, гласати за њега, а то ћу учинити зато, да нам се не би десило оно што нам је било у првом и другом српско-турском рату. Мене су тада питали неки војници, који су имали Пибодијеве пушке, „шта ћемо с овим репићима да учинимо?

Данас видимо да Бугарска наручује нове и савремене топове, а тако исто и Црна Гора. И она има савршено и савремено оружје, а само Србија нема брзометних топова и митраљеза. А шта тек онда да кажемо за наше непријатеље, који се стално оружају најсавршенијим оружјем? — Као што сваки паметан домаћин ради, који зна шта му треба, кад хоће да жени сина, па не тражи неку ствар у очи оног дана. С тога, господо посланици, Србија треба тим путем да иде, и да се савременим оружјем наоружа, како би била спремна за свој историски задатак, јер је у војсци јак морал, кад је добро наоружана. (Одобравање.)

Наш је народ посведочио да није жалио своје имање и своје синове за слободу своје отаџбине. Да ће тако српски народ и у будуће радити — моје је тврдо убеђење.

Г. Стојан Рибарац замера влади, што комите по Мађедонији убијају Србе. Он би желео да се далеко чује и види како смо ми снажни и јаки. Па који то, питам Србина, не би желео? Али зато треба имати хиљаду батаљона спремних и хиљаду нових топова и једног савезника од 40 до 50 милијуна, јер, признаће говорник, да поред савршеног оружја, поред многобројности војника треба имати и јаког савезника. — Зар је Србији, која има до три милијуна становника, на одмет братство и пријатељство суседног народа бугарског, са којима нас веже прошлост, једна црква, једна крв, тешко и мучно страдање, једна погрешка у прошлости, кад смо се клали и кад смо са нашом неслогом Мусломанима отворили врата балканског полуострва, те једни и други постали њихово робље. И зар то не може да отвори очи, којим путем треба да идемо у животу народном?

Ја мислим, господо, да је крајње време, да од старих погрешака и навика одступимо и да пођемо путем, којим иду и други просвећени народи, као што је Америка, која је састављена из разнонародних племена, направила велики напредак, на коју се угледа и Европа.

Још једанпут наглашавам дакле, да треба да се спремамо и удружимо са братским народима и тражимо савезника.

Руско-јапански рат.

Са манџурског бојишта стижу сада врло споро гласови. Из њих се види само толико, да Руси тамо често узнемирују Јапанце у њиховим положајима. О томе сада јављају и из јапанског главног стана, да су руска оделења напали јапанску предњу војску код села Шинлантуна. То су село Руси спалили до темеља и растерали Јапанце, који су се повукли у свој главни стан.

Руска балтичка флота, у право њено прво оделење плови сада кроз суецки канал. Нема тамо никаквих препрека. Друго оделење иде око јужне Африке и код острва Мадагаскара ће се срести. А треће оделење је сада напустило северно море.

Најновије вести ове су:

Вести са манџурског бојишта.

У Токио стигао је званичан извештај из главног стана јапанске манџурске војске. У том извештају јавља се, да је прошле среде, око поноћи једно руско пешачко оделење од 600 људи напало Шинлангтун. Јапанско оделење предстража повукло се у главни стан, по што је се неколико часова борило са руском војском. Руси су то село са свим спалили. Истога дана Руси су изненадили Јапанце у близини железничког моста, који води преко реке Шахо. Руси су напали село Паотсиген, па се после повукли. — Чудновато, да Јапанци ништа не говоре о својим губитцима, када признају, да је код Шинлангтуна њихова војска била принуђена да уступи.

Из Мугдена јављају, да већ два дана како је умукнула топовска паљба. Држи се, да ће ускоро Руси напасти Јапанце, јер ови никако не смеју да изађу из својих положаја.

Руси још неће да се мире.

По свему изгледа, да би Јапанци хтели што пре да закључе мир са Русима. То се може судити и по томе, што Енглези који још нису изравнали своју ствар са Русима, сада највише наваљују, да што пре дође до мира. Енглези су за то умољени од Јапанаца, па су се обратили на Французе, који разуме се, нису то могли одбити, да покушају и са своје стране. Али Русима је стало до тога, да се овај спор између њих и Јапанаца реши коначно, због тога неће ни да чују сада о каквом посредовању.

Извештаји о балтичкој флоти.

Из Порт-Саида, (северне капије при улазу у Суецки Канал) јављају, да су руски ратни бродови „Сисој Велики“, „Наварин“, „Цеменг“, „Звездан“ и „Алмас“ као и седам разорача торпедњача и девет превозних бродова, јуче у осам часова у јутру стигли у Порт-Саид. При уласку у пристаниште, измењали су уобичајене поздраве са енглеским лађама. Војна музика са руских бродова свирала је енглеску химну, јер се у пристаништу нилазила енглеска крстарица „Фурион“. Руске лађе узеће ту 3000 тона свеже воде за пиће, свежу потребну храну и сена за марву, која је одређена за клање а налази се на руским превозним бродовима. Изгледа, да угљена неће ту узети.

Јуче после подне руски адмирал Фелкерсам и командант енглеске крстарице „Фуриона“ учинили су међусобне посете. Руске контра-торпедњаче узеле су угљена са превозних лађа, које су поред њих стојале. Данас ће те лађе упловити у Суецки Канал, а сутра ће упловити и остале руске лађе.

Из Копенхагена из Данеке јављају, да су поред Данске прошле и ове руске крстарице: „Олга“, „Изумруд“ и „Олег“ и да су наставиле пут за Источну Азију.

У одбрану српске школе.

Пишу нам из Фелдварца: Јуче, у четвртак, имали смо редовну главну скупштину црквено-школске општине. Главна скупштина једногласно је донела закључак, да се придружује представци новосадске црквене општине и улаже протест против новог законског предлога угарског министра просвете у погле-

ду реформе о основним школама и школским властима.

Из Новог Сада у Петровац.

У прошлом броју „Заставе“ погрешно је сложено да се жељезнички воз из Новог Сада за Петровац креће у 5 сати и 55 минута ујутру. А треба да стоји да се воз из Новог Сада креће у **7 сати и 55 минута ујутру**.

Примирни суд.

Швајцарска је сретна држава. Она ни од ког ништа не тражи, али нико ни од ње. Зато је она трошила до сад годишње само око 28 милиона круна. Сад жели да троши још мање. Са Белгијом склопила је већ раније уговор, да у свима споровима решава међу њима примирни суд. Сад хоће Швајцарска да склопи ово дана такав уговор и са Немачком, Аустро-Угарском, Енглеском и Француском.

Каква дивна мисао, кад би се могла свуда остварити. Али да дође до тога и до мира и до разоружања, морало би доћи прво до правде. И да се одреку поједине државе освајања и да добије сваки своје. Јер без тог биће сви разговори о општем миру узалудни.

Па ипак је добро и корисно, што је Швајцарска отпочела тим начином. Њој се може, а доћи ће време, да ће се такви уговори све јаче множити.

Теслин торањ.

Чувени проналазач, електротехничар, Србин Никола Тесла, ради сада, као што смо у кратко једном приликом, споменули, на новом великом плану своме. То је грдно велики торањ у облику печурке, кога Тесла подиже у Варденклифу, поред Њу-Јорка. Са тим торњем мисли Тесла да преноси електричну снагу без жица.

Торањ је осмоугаоног облика. Основица му има пречник од 27 метара а висина му је 47 метара. На врху торња налази се кубе у облику полукугле, тако да је торањ свега висок 57 метра. Изнутра воде степенице према кубету.

Теслина је намера да електричну снагу без жица и кабела, преноси за фабрике, за осветљење Њу-Јорка и околних вароши, за тим за осветљење приватних кућа, и да тако без жица спроведену електричну снагу употреби за подземне и надземне железнице. Шта више држи, да ће и лађе по мору моћи да брзо плове помоћу ове електричне снаге.

Ако му то испадне за руком, онда Тесла мисли, да сагради више оваких торња, те ће све веће вароши Северне Америке сву потребну електричну снагу добијати тако рећи из ваздуха.

Цео образовани свет грозничавим нестрпљењем прати овај Теслин покушај, а ми Срби у толико се више можемо поносити, што је Никола Тесла прави овејани Србин из Лике.

Богомоља у вагону.

Пише нам дописник из Цариграда: „По наредби султана израђује се нарочити вагон, који ће на новој жељезничкој прузи у Хеџасу служити за исламску богомољу (џамију), тако да би се путници — поклоннци (хаџије) могли Богу молити и на путу за света места Меку и Медину. Вагон тај имаће изнутра потпуно облик мухамеданске бомомоље. У Херекеју се о султанову трошку већ израђују богати персијски ћилимови за исту богомољу у вагону. Као што је познато и у руским и америчких жељезничким вагонима има већ богомоља. Султан се у овој прилици угледао на Русе и Американце.“

Буре на мору на све стране.

Из Кила јављају, да тамо на тој северној обали Немачке бесн『 страшна бура, и немачка флота морала је да обустави своје поморске вежбе. Бура је један брод дотерала до обале и разбила га. — Из Цариграда јављају, да је на острву Самосу беснила бура и провала облака. Поморска варош Корика је уништена. Скоро ни једна кућа није остала; становништво се разбегло, те због тога не може тачно да се утврди, колики је број људских жртава. У Мраморном Мору, у близини Царипрада, пропало је неколико бродова.

Брзојави „Застави“.

Стигли 12. новембра ноћу.

Руско-јапански рат.

Париз. Овдашњи листови јављају, да је генерал Штесељ заповедник Порт Артура умр'о. Ова вест није још потврђена.

Порт Сајид. Балтичка флота ушла је у Суецки Канал.

Лондон. Јуриши на Порт-Артур престали су. Изгледа, Јапанци не желе да жртвују више људи, неге ће чекати да се Порт-Артур преда.

Политички положај

Будимпешта. Сел Калман у својем отвореном писму осуђује владино насиље, вели: опасно је као прецеденс а не решава коначно ствар. Полаже мандат, но не приступа опозицији, јер осуђује и држање опозиције.

ЛИСТАК.

Правим путем.

Новела (из савремена живота)

(у два дијела)

од **А. Н. Красницкога**

с рускога превео: М. Р.

(Наставак.)

— Не протусловиш ли ти сам себи Никола? — прекиде га Коста.

— У чему?

— У твом примјеру, примјеру како ми се чини не са свим успјелом Зло — ружно нека је побиједило или боље рећи подавило добро — красно; али по твоме излази, да је управ та побједа довела нас т. ј. људе у опште до среће. Је ли тако?

— Него, да је тако!

— Онда дакле и побједа злога начела над добријем има за резултат — срећу!

— Заиста! У томе је смисао борбе, дакле смисао живота.

— Али онда живот није грјешна игра, као што си изволио рећи. Ето, размисли сам; ти си рекао, да живимо за то да се боримо и да је резултат борбе увијек исти и то — познање среће. И тако борећи се ми познамо срећу; а то није тако грјешно и треба само живити, па да тим будеш и сретан. Гђе је ту онда та умјешност и нечистоћа живота? На против, ако је у побједи злога начела познање среће, како тек велика и како потпуна мора бити срећа, кад побиједи добро начело.

Подвисоцки се намргодио.

— Уплео си ми се у говор и нијеси ми дао да довршим мисли, — мало раздраженим гласом проговори он —. Заиста сваки човјек несвјесно тежи к срећи, бори се да би је постигао; али је и то истина да сваки има своју срећу. Што је за једнога срећа, за другога је жалост, несрећа. По томе наравно да нема ничега одређенога. У том питању — колико људи, толико ћуди. Сваки своју срећу својом мјером мјери. За једнога је срећа у капиталу, и шта више такав човјек новаца има, тим је сретнији. За другога је срећа ако се попне на што виши ступањ власти. Овај већ новаца не треба, и Бог зна како су далеко од њега. Сва је његова тежња у томе, да се пење све више и више. Нашто то и говорити; то је и онако поњатно! Ево да се вратимо нашем случају; и овђе се може наћи потврда за моје ријечи. За тебе и за мене бјеше пред неколико часака велика срећа у пјесми оне мале птичице, а за друге људе, створене као што смо и ми, срећа бјеше у свирци онога несноснога инструмента. Они нијесу хтјели да умукну на онако дивну пјесму створену самом природом, не бијаше им жао прекинути је. А зашто? Зато, што и они оних тренутака бијаху сретни, само не тако, као нас два, него по своме. Дакле грјешност и нечистота живота није у тежњи за познањем среће, него у различитости тих тежња и у непрестаном сударању противних тежња. Зато тако зло и живе људи на земљи. Ето, то ти је то, драги пријатељу! Што дуже живиш, све се више разочараваш. Ма да не волиш цитата, ипак ћу да завршим стиховима пјесника, тим прије, што ови одломци стихова потврђују моју пошљедњу тврдњу.

„Мисли се роје срце у груди
Весело бије друже;
Миризне само руже
Пред нама су, — то се вора буди!
Но ево скоро и мрака ладна
Камо ћу, реци, сада да сврнем;
Кад нам је стаза живота јадна
Све самим оштрим посута трњем!?

А тога оштрога трња, ах, много је! И не можеш га никако избјећи. Зато и јест живот грјешна игра!

— Али зашто живимо?

— Већ сам ти рекао: да би борбом познали срећу. То је једина тежња, која је код свију једнака.

— То је дакле твој поглед на живот?

— Јест, мој! Ником га не натурујем; а јамчим, да му се ни у будуће нећу изневјерити.

— Како је то мрачно гледиште!

— Нека је! Какво је да е! Ти си тражио искреност, и ја сам ти био искрен.

— Знаш ли ти, шта из твојих ријечи излази?

— Шта?

— Да нема среће!

— Ох, Коста, ти ме гониш да ти понављам. Је ли могуће, да нијеси могао да пратиш тока мојих мисли? Има среће, али је за свакога своја!

— Но, дакле, каква је твоја?

— Кад?

— Па сад?

— Сад? Да могу што тврђе да заспим! — цинично одговори Подвисоцки. Сад баш и мислим само о тој срећи. А ти, ако хоћеш, размишљај још; разбијај главу; можда измислиш што ново; па ми сутра кажи; а дотле: лаку ноћ!

И не обазирући се више на пријатеља, Подвисоцки покри главу покривачом и за минут два одмјерено дисање јасно је казивало, да он спава тврдим сном.

(Наставиће се).

ТРЕБАМ
КОНТОАРИСТУ,

који је вешт кореспондент у **српском, мађарском и немачком** језику.

Првенство има онај, који је био код политичне општине као чиновник, или је радио у адвокатским канцеларијама, а може бити и трговачки спомоћник од ма које струке.

Оферти се имају на **српском, мађарском и немачком** језику поднети.

Ступање одмах.

I. 1046 1—3 **ЂОРЂЕ ИВКОВИЋ,**
власник штампарије у Н. Саду.

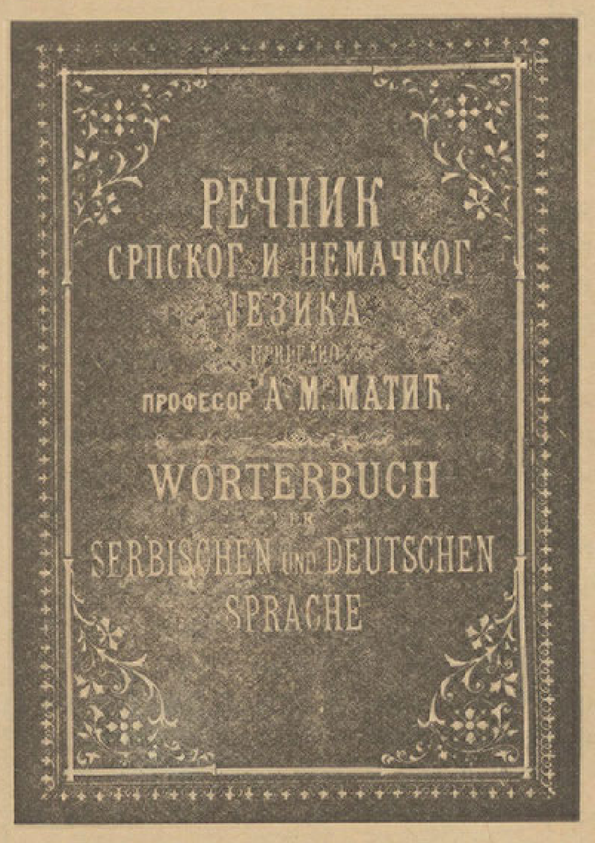

● У НАС НОВИНА!!! ●

СВАКОМЕ ПОТРЕБНО

РЕЧНИК
СРПСКОГ И НЕМАЧКОГ ЈЕЗИКА
речник за џеп

ПРИРЕДИО

А. М. Матић,

гим. професор.

I. део **немачко-српски**
II део **српско-немачки**

Давнашња потреба изискивала је овај речник те смо га на многа тражења ево и издали. Ми нисмо имали овако практички удешеног речника за џеп а по тако јефтину пену — а сада се и томе доскочило. Овај речник уређен је врло вешто и додато је као новина списак неправилних глагола а то му и подиже вредност. — Речник је приређен за приватну и школску употребу

Има 800 страница 50 штампаних табака. Сваки део увезан је посебно — а има их и заједно оба увезана.

Цена I. делу фор. 1·25 (К 2·50)
Цена II. делу фор. 1·25 (К 2·50)
оба дела заједно ф. 2·50 или 5 круна.

Препродавцима дајемо књижарски рабат. — Ко нам за речник новац напред пошаље, добиће га о нашем трошку, али нека дода још 25 потура за рекомандацију па се неће на путу изгубити.

Ко узме од ових речника два примерака добиће трећи бесплатно.

Нови Сад, октобра 1904.

Српска књижара и штампарија
Браће М. Поповића
у Новом Саду.

Нека су препоручени још и ново изашли речници Анђелковић, Руско-српски речник К 10 Стевовић, Француско-српски и српско-француски речник сваки део К 4·50.

I. 1068 4 10

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Костантин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.